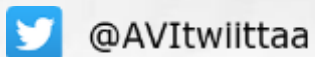

Aluehallintoviraston suorittamat tarkastukset ja ehdollisuuden valvonta siipikarjatiloiilla

25.1.2023 Lounais-Suomen aluehallintovirasto
lääneläinlääkäri Noora Kalalahti

Avin tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Ehdollisuuden valvonta (aiemmin täydentävien ehtojen -) tarkastukset, noin 30 tilaa/vuosi (kaikki eläinlajit)
- Otantaeläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 48 §:n mukaan, noin 30 tilaa/vuosi (kaikki eläinlajit). Vuonna 2023 painotus broileritilojen tarkastuksissa
- Eläinsuojelulain 26 c §:n mukaiset tarkastukset broileritiloille kasvatustiheyden nostamisen yhteydessä
- Lääkekirjanpidon tarkastukset
- Eläinsuojelulain 39 §:n mukaiset epäilyyn perustuvat tarkastukset

Avin suorittama otantavalvonta

- Eläinten hyvinvoinnin otantavalvonta

- Vuosittain noin 30 tilaa LSAVIN alueella (kaikki eläinlajit)
  - Läänineläinlääkäri suorittama eläinsuojeluvalvontakäynti
- Käynnin yhteydessä tehdään yleensä myös tilan lääkkeiden käytön tarkastus

- Ehdollisuuden valvonta

- Satunnais- tai riskiperäinen otanta → noin 30 tilaa LSAVI:n alueella vuosittain (kaikki eläinlajit)
- Vähintään 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista, koronapandemian aikana on ollut noin 0,5 %
- Naudat, siat, lampaat, vuohet, > 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat

- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute ehdollisuuden vaatimuksissa → AVI laajentaa ehdollisuuden valvonnaksi (hallinnollinen valvonta, oma otanta)

Ehdollisuuden valvonta - säädösperusta

- Ehdollisuuden vaatimusryhmät ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona
  - Vaatimukset ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä
- Säädösperusta
  - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2021/2115 (CAP-suunnitelma-asetus), (EU) N:o 2021/2116 (horisontaaliasetus), (EU) N:o 2022/1172 (laadun arviointiasetus).
  - Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annettu laki (1334/2022)
  - Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista 1384/2022
  - Osa valtioneuvoston asetuksista on hyväksytty vuoden vaihteessa. Ajantasainen kansallinen lainsäädäntö löytyy Finlexistä (finlex.fi)

Ehdollisuuden valvonta

- Valvonta **maataloustoimintaan** liittyvää
- Jos tilalla eläimiä ei kasvateta tai pidetä maataloustarkoituksiin, **ei** ehdollisuuden valvontaa kohdisteta näihin
- Kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät ja kasvatetut tuotantoeläimet valvotaan, vaikka eläimistä ei olisi haettu maataloustukia
- **Jos** tilalla on maatiaiskanoja tai -kukkoja **ja** tila on solminut **alkuperäisrotujen kasvattajasopimuksen**
→ **kaikki valvotaan vaikka 1 kpl**

Aluehallintovirasto

Kuva: Sini Merikallio - Flickr

Muu valvonta tiloilla, joka voi johtaa ehdollisuuden valvontaan

Elintarvikkeet (tuotantotilojen hygienia, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät)

- Tuotantotilojen hygieniatarkastukset (kanalat; tulee laajenemaan myös lihantuotantotiloihin KELL)
- Salmonellavalvonta (siipikarja, jalostussikalat KELL)
- Vierasainevalvonta (tiloilla, teurastamolla KELL)

Eläintaudit (TSE-taudit, tuonti/vientivaatimukset)

- Lampaiden ja vuohien TSE-tarkastus (KELL)
- Tuonti/ vientitarkastukset (KELL / LELL)

Eläinten hyvinvointi

- Epäilyyn perustuvat tarkastukset (KELL / LELL)
- Otantaan perustuvat tarkastukset (LELL)
- **Teurastamoilmoitus tarkastuseläinlääkäreiltä eläinsuojelulain 41 §:n mukaan (jalkapohjapisteet ja kuolleisuus broilereilla)**

Ehdollisuuden valvonta

- Aluehallintoviraston valvontaan kuuluvat
  - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
    - Tuotantotilojen hygienia
    - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
    - Lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
    - Eläinlääkejäämät
    - Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
    - Kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät
  - Eläintaudit
    - Tuonti/vienti
  - Eläinten hyvinvointi – laajin yksittäinen osa-alue

Sekä riskiotantaan että satunnaisotantaan valituilla tiloilla tehdään tilan eläimille kaikki asiaan kuuluvat tarkastukset alla olevan taulukon mukaan.

tilan eläimet: :	Nautatilat naudat			Sikatilat siat	Siipikarja- tilat broilerit, kalkkunat	Siipi- karja- tilat munivat kanat	Lammas- tilat lampaat	Vuohi- tilat vuohet	Muut tuo- tanto- eläimet
	Maidon tuotanto	Lihan- tuotanto	Vasikat						
Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet	X	X	X	X	X				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eläintaudit (TSE- vaatimukset)									
Eläinten hyvinvointi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rehut	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

- 1) Pitopaikan yleiset vaatimukset
  - Rakenteet, tuotantotilan hygienia ja haittaeläimet
- 2) Tilavaatimukset
  - Kasvatustiheys
- 3) Eläinsuojan olosuhteet
  - haitalliset kaasut, valaistus, lämpötila
- 4) Hyvinvoinnista huolehtiminen
  - tarkastaminen, riittävän aikainen karsinta, puhtaus, hyvän käytännön opas
- 5) Ruokinta ja juotto

<https://peda.net/naantali/velkuan-koulu/luokat-0-2/el1/bige/mrt4l/tuotantoel%C3%A4imet/kuvamappi/kana-ja-kalkkuna/kana>

Yleisimmät haasteet hyvinvoinnissa

- Siipikarjatiloiilla havaittuja puutteita mm.
  - Selittämätön kohonnut kuolleisuus, e.coli -tulehdukset
  - Kasvatustiheyden ylitykset/ylitäyttö
  - Lintujen terveydentilan tarkastaminen liian harvoin (alle kaksi kertaa/vrk)
  - Huonolaatuinen pehku > jalkapohjatulehdus
  - Ilmastoinnin toiminta ja kapasiteetti
  - Lopetuskäytännöt

Hyvinvoiva eläin on yleensä myös terve eläin

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia (valvotaan kaikilla tiloilla)

- Elintarvikkeiden jäljitettävyys (parvi- ja munakirjanpito)
- Jätteen ja vaarallisten aineiden varastointi
  - elintarvikkeiden saastumisen näkökulmasta, mm. raatojen ja jätteen käsittely
- Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautiin kulkeutuminen ja leviämisen estäminen
- Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

Valvonnalla hallitaan elintarvikkeiden turvallisuutta (liha ja munat)

- Terve eläin ja kontaminaation hallinta (mikrobiologinen ja kemiallinen sekä vierasesineet)
- Jäämät ja kontaminantit
- Rehuturvallisuus ja hygienia
- Yleinen siisteys ja järjestys ; helppo puhdistaa ja ylläpitää puhtautta
- Erien välinen puhdistus ja desinfektio
- Kemikaalien, lääkkeiden, jätteiden ja vaarallisten aineiden varastointi mukaan lukien tuholaiistorjunta-aineet.
  - elintarvikkeiden ja eläinten saastumisen ja tautien leviämisen näkökulmasta, mm. raatojen ja jätteiden käsittely
  - kemikaalien varastointi niin ettei aiheuta kontaminaatoriski; oma kaappi ja mahdolliset valuma-altaat.
  - mahdollisten eläinlääkkeiden säilytys
  - Torjunta-aineiden säilytys

- Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautien (zoonoosit) kulkeutuminen ja leviämisen estäminen (salmonella, kampylobakteeri)
- Bioturvallisuus; jyrstöiden ym torjunta, vierailijat, suojavaatteet, huoltomiehet ym.
- Pirstaloituva materiaali (valaistus ym)
- Elintarvikkeiden jäljitettävyys (parvi- ja munakirjanpito)
- Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa
  - salmonellavalvontaohjelma, broilereiden kampylobakteerivalvonta
  - eläinten teurastiedot, muut alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyt tarkastukset
  - valvonnassa katsotaan viimeisen vuoden tietoja, kirjanpidon säilytys

Munantuotantoa koskevat vaatimukset

- Munia säilytetään vaatimusten mukaisesti
  - munien säilytysolosuhteet
- Kasvinsuojeluainejäämiä koskevat vaatimukset
- Eläinlääkejäämien valvonta
  - jos löytyy jäämiä elintarvikkeesta, laajenee ehdollisuuden valvonnaksi

KUVA:

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/laittomasti-suomeen-tuotu-ik%C3%A4enn%C3%A4tyksi%C3%A4-rikkonut-tipi-kana-olisi-voinut-tuoda-maahan-tappavia-tauteja-1.178844>

Alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää elintarvikkeiden turvallisuuden kannalta!

Osa tartuntataudeista voi tarttua siipikarjasta tai siipikarjan lihasta tai munista ihmiseen (esim. zoonoosit kuten kampylobakteerit ja salmonella).

Kemialliset jäämät ja kontaminaatiot kulkeutuvat ravintoketjussa eteenpäin lihasta ja munista ihmiseen.

SUOMALAINEN KANANMUNA ON HARVINAISEN TURVALLINEN ELINTARVIKE

Alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää myös elintarvikkeiden turvallisuuden kannalta!

Harvinainen tapaus: Viideltä suomalaiselta siipikarjatilalta on löydetty salmonellaa

Maatalous 01.06.2019

Tuulikki Viilo

Tiloista yksi sijaitsee Etelä-Suomessa ja loput Lounais-Suomessa.

KARI SALONEN

Salmonellatartunnat ovat Suomessa harvinaisia. Kuvituskuva.

Salmonella aiheuttaa yksin Yhdysvalloissa yli 1,2 miljoonan tartuntaa vuosittain. Riskin takia yhdysvaltalaiset kananmunat klooripestäään ja säilytetään jääkaapissa. Suomessa ihmisten salmonellatartunnat ovat pääasiassa peräisin ulkomailta.

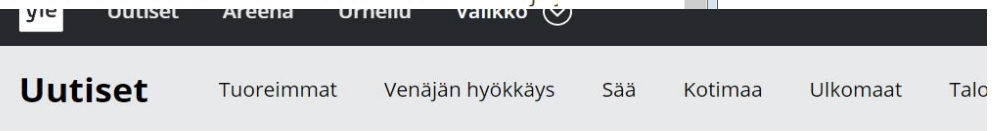
Tarkan salmonellavalvonnan ansiosta suomalaiset kananmunat voi syödä vaikka raakana.

Saksan dioksiinimunat

Tämän vuoden alussa Saksassa uutisoitiin, että kananmunista oli löytynyt suuria pitoisuuksia myrkyllistä dioksiinia. Viranomaiset epäilivät, että dioksiini oli peräisin rehusta, johon oli joutunut teollisuusrasvoja. Tuhansia kanoja teurastettiin ja useita kanaloita ja kalkkunatiloja suljettiin.

Dioksiini on myrkky, joka kerääntyy kehoon. Se voi aiheuttaa muun muassa keskenmenoja ja syöpää.

Suomessa esimerkiksi Stockmann-tavaratalon leivonnaisia, joissa oli käytetty munia.

Hollanti

Hollantilaisista munista löytynyt myrkky herättää pelkoa Euroopassa: Miljoonia kananmunia vedetty myynnistä

Munista on löydetty hyönteismyrkky fiproniilia, joka voi vaurioittaa keskushermostoa.

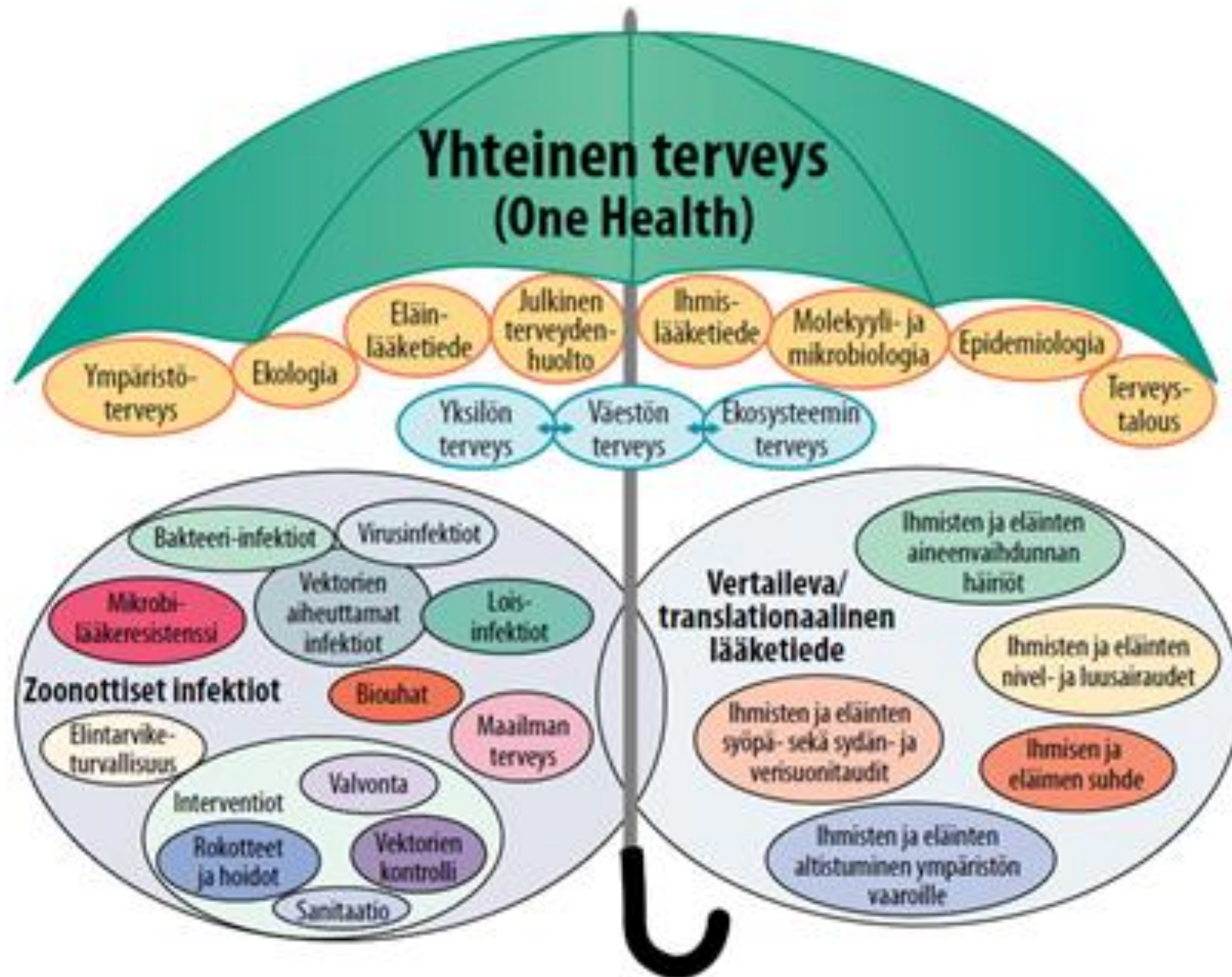
Vastustamalla jotakin tiettyä sairautta vastustetaan samalla myös muita sairauksia

Tautivastustus on osa One Health-ajattelua

- Tartuntatautien vastustamisen vaikutuksia
  - Talous: vaikutus oman tilan talouteen ja koko Suomen vientitalouteen
  - Terveys: eläintautien ja zoonoosien ehkäisy
  - Eettisyys: oireettomien eläinten lopettaminen ihmisiin tarttuvan taudin vuoksi on eettisesti ongelmallista
  - Riskinhallinta: ketjuuntunut tuotanto – eläintauti vaikuttaa koko ketjuun ja vaikutukset saattavat olla nopeita, arvaamattomia ja massiivisia
  - Hyvinvointi: terve eläin voi hyvin

Jos ehdollisuuden vaatimusten noudattamisessa todetaan puutteita

- Mikäli havaitaan laiminlyöntejä

- LEL antaa kuulemisen jälkeen ehdotuksen mahdollisesta tukiseuraamuksesta ELY-keskuksen ehdollisuuden koordinaattorille

- Koordinaattori kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset seuraamusprosentit

- kunnan maatalousviranomainen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen

Laiminlyönnin seuraamus

- Laiminlyönnin osalta arvioidaan laajuutta, jatkuvuutta ja vakavuutta. Valmista ohjetta ei ole vielä julkaistu (01/2023)
  - Vähäinen, tahaton, vakava vai tahallinen laiminlyönti? Laiminlyönnin seuraamusehdotus 1-5%, voi olla jopa 10% (aiemmin seuraamusehdotus oli yleensä 1-5 %).
  - Tahallisuudesta suurempi taloudellinen seuraamus, 15-100%. Mikäli sama laiminlyönti toistuu, se arvioidaan tahalliseksi seuraavana vuonna.
  - Arvioidaan myös jatkuvuus
- Tuottajaa kuullaan kirjallisesti Aluehallintoviraston seuraamusehdotuksesta > tuottajalla on mahdollisuus vaikuttaa lopulliseen ehdotukseen antamalla vastine
- Ylivoimaisesta esteestä (esim. vakava sairastuminen) tulee ilmoittaa maaseutuviranomaiselle 15 työpäivän aikana

Kiitos!

<https://pixnio.com/fi/elaimet/linnut/kana/kana-siipikarjan-lintu-sulka-nokka-elain-kana>

